

GULDBORGSUND

Afslag på ansøgning om ny boring til Godsted Vandværk nu Brydebjerg-Krumsø Vandværk

Sags nummer:

21-435A

Afgørelse

Guldborgsund Kommune giver Brydebjerg-Krumsø Vandværk afslag på at etablere en ny boring til behandlingsanlægget Karlebyvej 50b, 4894 Øster Ulslev (tidligere Godsted Vandværk).

Ansøgningen anses som en væsentlig ændring jf. §21 i bekendtgørelse af lov om vandforsyning m.v. LBK 602 af 10-05-2022. Afslaget begrundes med følgende.

Begrundelse for afslag

1. Brydebjerg-Krumsø Vandværk kan købe mere vand fra de nærliggende vandværker Vester Ulslev Vandværk og Fjelde Vandværk, da den samlede behandlings- og indvindingskapacitet i området er tilstrækkelig.
2. Brydebjerg-Krumsø Vandværk distribuerer store mængder vand til forbrugergrupper, der ikke har behov for vand af drikkevandskvalitet. Vandværket er samtidig ikke forsyningspligt til disse forbrugergrupper. Nye boringer bør etableres af disse forbrugergrupper.
3. Før vandværket eller øvrige vandværker i området etablerer nye boringer, skal der ses på en samlet løsning på vandforsyningen i området.

Ansøgning

Baggrund for Brydebjerg-Krumsø Vandværk

Brydebjerg-Krumsø Vandværk er ikke et vandværk i traditionel forstand. Vandværket er en sammenlægning af de tidligere vandværker

- Øster Ulslev Vandværk
- Godsted Vandværk
- Døllefjelde-Musse Vandværk
- Herritslev Vandværk

Indvindingen fra boringerne tilhørende Døllefjelde-Musse Vandværk og Herritslev Vandværk er ophørt på grund af et for stort indhold af DPC. Der er således heller ikke vandbehandling på de 2 vandværker. Det var hovedgrunden til, at de 4 vandværker slog sig sammen til Brydebjerg-Krumsø. Det er de 2 tidligere vandværker Øster Ulslev Vandværk og Godsted Vandværk der står for al vandindvindingen og vandbehandlingen.

Selve forsyningsområdet Brydebjerg-Krumsø Vandværk får også suppleret med rent drikkevand fra de 2 nærliggende vandværker. Vester Ulslev og Fjelde Vandværk. Forsyningen sker direkte til forsyningsledningerne og ikke ind over selv vandværkerne.

Manglende kapacitet/øvet sikkerhed

Guldborgsund Kommune har modtaget ansøgning fra Brydebjerg-Krumsø Vandværk om at udvide kapaciteten til ca. det dobbelte på behandlingsanlægget beliggende i Godsted og en ny boring. Ansøgningen omkring udvidelsen er behandlet i en separat sag, hvor Guldborgsund Kommune også har givet et afslag. Begrundelsen for ansøgningen og udvidelse er, at Brydebjerg-Krumsø Vandværk i spidsbelastninger kan have svært ved at følge med behovet for vand. Begrundelsen for den nye boring er, at have sikkerhed hvis der skulle ske vandværkets 2 aktive boringer noget. Indvindingskapaciteten er for nuværende stor nok.

Lovgrundlag

Ifølge bekendtgørelse af lov om vandforsyning m.v. LBK 602 af 10-05-2022 §21, må et vandindvindingsanlæg ikke etableres eller på væsentlig måde udbedres eller ændres, før kommunalbestyrelsen har meddelt tilladelse hertil.

Baggrund for begrundelserne af afslag

Ad 1:

I forbindelse med at Brydebjerg-Krumsø Vandværk blev dannet af de 4 vandværker, var der også kontakt til de 2 nabovandværker Vester Ulslev og Fjelde. Disse 2 vandværker ville ikke indgå i Brydebjerg-Krumsø Vandværk, men fortsat bestå som eget vandværk med eget forsyningsområde. Brydebjerg-Krumsø Vandværk køber dog vand af de 2 vandværker, som distribuerer vand ind i ledningsnettet i Brydebjerg-Krumsø forsyningsområde. Begge vandværker har langt højere kapacitet til at sælge endnu mere vand til Brydebjerg-Krumsø.

Vester Ulslev Vandværk indvinder i alt omkring 24.000 m³/år. Brydebjerg-Krumsø køber ca. 6.000 m³/år. Ifølge de data kommunen har, er den maksimale kapacitet på vandværket 60.000 m³/år. Vandværket har derfor en uudnyttet kapacitet på 36.000 m³/år. Vandværket er dog slidt, men borerne leverer vand af god kvalitet uden DPC. Vester Ulslev Vandværk vil således godt kunne levere mere vand i en periode, indtil man finder den fremtidige løsning for området.

Fjelde Vandværk har det seneste år indvundet ca. 60.000 m³. Heraf er ca. 20.000 m³ gået til Brydebjerg-Krumsø Vandværks forsyningsområde. Kun ca. 10.000 m³/år distribueret til almindelige forbrugere resten (ca. 30.000 m³/år) distribueres til landbrug med dyrehold. Vandværket har 2 borer. Der er fundet spor af DPC i begge borer, dog på et lavt niveau under grænseværdien (ca. 0,02-0,025 µg/l). Vandværket er i udmærket stand. Vandværket har således en uudnyttet kapacitet på ca. 40.000 m³/år. Derudover er der en ekstra kapacitet på ca. 30.000 m³/år, hvis vandværket kun leverer vand til den almindelige vandforsyning som vandværket kun er forpligtiget til.

Ad 2:

Vandforsyningen i Guldborgsund Kommune er presset både på kvantitet og kvalitet. Det store kalkmagasin på Falster er blandt de kun 9 ud af 2050 forekomster i Danmark, hvis tilstand er bedømt ringe af GEUS/staten. På det sydlige Falster er forekomsten ikke overudnyttet, men en større indvind kan medføre oprængning af salt grundvand. Der er flere borer med fund af DPC over grænseværdien og der er også lukket borer og et vandværk, samt vandværker der ligger lige omkring grænseværdien. Fundene af DPC er dog meget mindre end på Guldborgsund siden af Lolland.

På Lolland er situationen både bedre og værre. I den nordøstlige del af Lolland (Guldborgsund Kommune) indvindes der generelt fra kalk. Denne forekomst deles med Lolland Kommune og den samlede indvinding er her lige netop 30% af grundvandsdannelsen, hvilket er den udnyttelsesgrad som GEUS har vurderet for at have en bæredygtig indvinding. Forholdsmæssigt indvindes der dog mere i Guldborgsund Kommune, så det er muligt at den østlige del af forekomsten ikke har en bæredygtig indvinding. Samtidig er mange områder forurenede med især DPC. GEUS's har generelt vurderet at en bæredygtig indvinding bør ligge på maksimalt 30% af grundvandsdannelsen. Det er ikke en grænseværdi, men en guideline til vurdering af forekomsternes udnyttelsesgrad og bæredygtighed.

I forbindelse med dannelsen af Brydebjerg-Krumsø Vandforsyningssselskabet og kommunens kommende indsatsplan, har kommunen vurderet borerne generelle sårbarhed for de vandværker der i området. Denne vurdering vedlægges som bilag. Det ses af Fjelde Vandværks borer generelt vægtes som gode borer ud fra de parametre kommunen samlet set har brugt. I den indgår kemisk sårbarhed fra Henrik Aktor, Statens kortlægning og boringskontroller. Denne vurdering er før analyser af DPC. Fjelde indvinder fra kalkmagasinet.

De øvrige vandværk (Brydebjerg-Krumsø og Vester Ulslev) indvinder fra sandmagasinet. Denne forekomst er ikke overudnyttet, da den samlede indvinding er på under 30% af grundvandsdannelsen. Mange borerer er dog lukkede på grund af DPC, så der er store områder hvor indvinding til drikkevand ikke er mulig. Samlet set vurderes det, at der p.t. er vand nok af en kvalitet, der kan opfylde drikkevandskravene, hvis vandet fra vandværkerne kun anvendes til forbrugergrupper der har behov for vand af drikkevandskvalitet, dvs. det almindelige forbrug. Ved almindeligt forbrug forstås den definition der er givet i spørgsmål nr. 98 til Miljø- og fødevarerministeren den 11. december 2018.

Brydebjerg-Krumsø Vandværk distribuerede i 2023 ca. 143.000 m³. Ifølge indberetningen er fordelingen på forbrugergrupper som følgende:

Almindelige husstande:	606 ejendomme	51.552 m ³
Landbrug u. dyrehold:	63 ejendomme	10.625 m ³
Sommerhuse:	7 ejendomme	230 m ³
Landbrug m. dyr	23 ejendomme	75.763 m ³
Gartnerier:	1 ejendom	326 m ³
Industri:	7	513 m ³
Institutioner:	14	3612 m ³
Andet:	8	658 m ³

Det ses af langt størstedelen af den distribuerede vandmængde går til landbrug. Landbrug uden dyrehold har ikke et forbrug pr. enhed der er signifikant større end et normalforbrug. Forbruget er i gennemsnit 168 m³, hvilke svare til en lidt større husstand.

Landbrug med dyrehold står for over halvdelen af forbruget. Tages den del af forbruget ud, som går til den almindelige husholdning i de 23 ejendomme, så bliver det forbrug ikke over 4.000 m³/år med et forbrug på 170 m³/år pr landbrug. Resten, dvs. over 70.000 m³/år, går til dyreholdet og andet vand i landbruget f.eks. marksprøjter.

Vand til dyrehold kræver ikke vand fra et vandværk og kræver ikke vand af drikkevandskvalitet. Vand til dyrehold kræver vand af god kvalitet hvilke svare til "rent vand" som defineret i hygiejneforordningen (853/2004). Dette er oplysninger fra Landbrug og Fødevarer og Fødevarestyrelsen, der har specificerede kravene i deres Branchekoder. Den del af vandet der går til dyr mv., som ikke kræver drikkevandskvalitet, behøver derfor ikke få vand fra et vandværk.

Problemet når al vandet går via vandværket er, at så skal vandet være af drikkevandskvalitet. Det betyder, at måske halvdelen af alle borerer og al vand på den østlige del af Lolland ikke kan bruges. Det er derfor at Brydebjerg-Krumsø i første omgang er dannet, fordi Døllefjælde-Musse og Herritslev Vandværk havde DPC over grænseværdien.

Guldborgsund Kommunen har i lignende sager kontaktet jurister i Miljøstyrelsen for at få en vurdering af, hvordan kommunen kan administrere en opsplitning af vand til den almindelige forbruger, der kræver drikkevandskvalitet, og vand til dyrehold, beton, biogas og lignende, der ikke kræver drikkevandskvalitet. Miljøstyrelsen udtaler sig ikke om enkeltsager, men miljøstyrelsen vurderer, at det er i vandværkernes indvindingstilladelser, at kommunen kan regulere dette.

Guldborgsund Kommune vil derfor i sager der kræver større ændringer og større indvindinger regulere dette. Det betyder, at hvis vi skulle give en tilladelse til en ny boring til Godsted

Vandværk, så ville kommunen kræve at storforbrugere ikke længere fik vand fra vandværket. Det vil så betyde, at vandværket ikke har behov for denne nye boring, idet der ville blive etableret flere nye borer spredt ude hos storforbrugerne som vil indvinde halvdelen af vandet i området selv.

Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde vurdere rimeligheden i, at et vandværk ikke længere skal sælge vand til en storforbruger. Kommunen vurderer ud fra, at vandværket ikke skal have øgede udgifter til at forsyne disse grupper. Guldborgsund Kommune påpeger, at et vandværk efter vandforsyningsloven ikke er forpligtiget til at levere vand til andet end det almindelige forbrug. I spørgsmål nr. 98 af 11-09-2018 til Miljø- og fødevareministeren er det præciseret, at et vandværk ikke er forpligtiget til at levere vand til en erhvervsvirksomhed. Det er ligeledes præciseret hvad der ifølge §49 forstås ved almindelig brug. Større dyrehold, særligt vandkrævende virksomheder mv. er ikke almindelig brug.

Vandforsyningen til virksomheder, om det er landbrug eller vandforbrugende virksomheder, er også meget usikker. De seneste år er der lukket mange svinebedrifter. Det betyder, at hvis et vandværk har investeret i udvidelser eller nye borer, og så de vandforbrugende landbrug eller virksomheder lukker, så er der kun de almindelige borgere til at betale. En større forbruger har ikke forpligtiget sig til at købe vand i en lang periode.

En storforbruger har også lov til selv at trække sig ud af vandværket og lave egen boring hvis kommunen ud fra en samlet vurdering giver tilladelse til dette. Det vil kommunen give tilladelse til. Her henvises til ankenævnets stadfæstelse af kommunens afgørelse sag nr. 19/03434 af 26. marts 2021.

Dette kan i sidste ende betyde, at mange vandværker vil være for store i forhold til den vandmængde de skal distribuere. Det er godt når et vandværk har en vis overkapacitet så det kan hjælpe nabovandværker som har midlertidige overskridelser af f.eks. bakteriologi, så der ikke skal påbydes kogeanbefaling. Men et vandværk kan også blive for stort. Hvis filtrene er for store, bliver filterhastigheden for lille med dårlig fjernelse/omsætning til følge. En for stor rentvandstank kan også medføre at vandet står stille for længe.

Ad 3:

På grund af den pressede grundvandsressource er Guldborgsund Kommune særlig opmærksom på at tilladelse til indvinding af grundvand gives ud fra en samlet vurdering. Det vil fremgå af kommende indsatsplan og kommende nye vandforsyningsplan. I kommuneplanen er prioriteringer også indført. I den samlede plan indgår:

Prioritering

Da grundvandsressourcen i hele kommunen er udfordret på kvalitet og/eller kvantitet er kommunen nødt til at vurdere indvindingen ud fra en samlet vurdering. Det betyder, at indvinding af vand til almindelig vandforsyning har en højere prioritet end indvinding til industri og landbrug. Og især i tilfælde hvor det ikke kræver vand af drikkevandskvalitet. Nye borer skal som udgangspunkt derfor etableres af de forbrugere, der har et særligt stort behov for vand, og det er alene de forbrugere selv, der skal bære risikoen for deres indvinding. De vandværker, hvor en stor del af deres distribution er til ikke almindelig brug, skal ikke forvente at få nye tilladelser før der er set på, hvad vandet distribueres til. Ifølge miljøstyrelsen er det i indvindingstilladelserne, at kommunen har mulighed for at vurdere hvad vandværkerne har ret til at oppumpe vand til. Vand til ikke almindelig brug har en lavere prioritet end vand til almindelig brug.

Spredning af indvinding

Generelt er det Guldborgsund Kommunes vurdering, at det er en god ide at vandværker har et tilstrækkeligt antal borer. Mange borer er godt for at sprede indvindingen. Derfor anbefaler kommunen også generelt, at vandværkerne har så mange borer, at de kan indvinde meget skånsomt fra grundvandsmagasinet. En skånsom indvinding har den fordel, at den minimerer risikoen for optrængning af salt grundvand samt at suget nær boringen bliver mindre (mindre sænkning), hvilke kan minimere risikoen for nedsivning af forurenende stoffer fra overfladen. Derfor giver Guldborgsund Kommune også normalt tilladelse til nye borer når vandværker ansøger.

Når vandværker nedlægges og kommer under andre vandværker, som følge af forurening af borer, nedlægges mange borer. I forbindelse med at Herritslev og Døllefjelde-Musse Vandværk er blevet nedlagt, er der lukket 4 borer. Hvis disse borer skulle erstattes af nye borer for Brydebjerg-Krumsø Vandværk skulle der ikke etableres 1 ny boring med flere nye borer. Når Brydebjerg-Krumsø Vandværk har så stor en distribution til landbrug med dyrehold, så er det i disse sager, der kræver tilladelse fra kommunen, at vi kan komme ind og lave den samlede vurdering for området.

Guldborgsund Kommune er i gang med en ny vandforsyningsplan. I den plan forventes det, at kommunen vil have en mere styrende rolle i den kommende vandforsyningsstruktur. Dette gælder både hvilke vandværker der skal fortsætte, og hvad vandværkerne må indvinde og til hvilket formål. Historisk set er næsten al vand blevet indvundet af vandværkerne. Dog med undtagelse af markvanding. Som det er i dag, er situationen dog helt anderledes end da den da decentrale vandforsyningsstruktur opstod. Dengang var det nødvendigt at have stort set al indvinding med, for at have en kritisk vandmængde, til at lave et vandværk. Det er ikke nødvendigt i dag. Vandværkerne samler sig i større enheder, og der er ikke nogen vandværker der vil skulle prioritere i forbrugergrupper, der kommer til at indvinde mindre vand. Det er alle vandværker der ønsker at indvinde mere som følge af, at de skal hjælpe andre vandværker.

Guldborgsund Kommune prioriterer vand til den almindelige husholdning højest. Det er også kun til det formål, at et vandværk har pligt til at levere vand. Som det er mange steder, hvor al vandindvinding går igennem et vandværk, vil vandværket distribuere vand af højeste prioritet og vand af lavere prioritet. Dette er ikke hensigtsmæssigt da indvinding også skal tage natur, vådområder og vandløb i betragtning jf. Vandhandleplanerne.

Nedbringe behovet for vand af drikkevandskvalitet

I 2017 hvor vandværkerne begyndte at undersøge for flere pesticider, herunder DPC, viste det sig, at omkring halvdelen af alle borer på det østlige Lolland havde DPC over grænseværdien. Og ofte var det alle vandværkets borer der blev ramt, da borerne ofte ligger tæt ved hinanden. Det betyder, at mange vandværker er lukket og de resterende vandværker må forsyne de forsyningsområder. Dette er en proces der stadig foregår. Det er vigtigt for Guldborgsund Kommune at vandet til drikkevand indvindes de steder der er bedst. Da ressourcen er så presset, er det også vigtigt at den rene ressource, som kan bruges til drikkevandskvalitet, også bruges fornuftigt og derfor ikke bruges i stor stil til forbrugergrupper, der ikke har behov for drikkevandskvalitet. Vand af god kvalitet/rent vand har fx ikke krav om pesticider, da det er uden betydning til det formål. Derfor er det ønskeligt at disse forbrugergrupper kan få vand fra områder der ikke kan anvendes til drikkevand, eller i al fald ikke får vand fra et vandværk som kun har begrænsede muligheder for at indvinde vand.

I princippet er det samme magasin om det er vandværket eller storforbrugeren selv der har indvindingen. I al fald når det gælder den østlige del af Lolland. Lokalt kan der dog være mindre sandmagasiner, som ville kunne udnyttes til vand til storforbrugere, der ikke har behov for drikkevandskvalitet. Dette skal dog undersøges i hvert enkelt tilfælde. Det er dog ikke uden betydning selv om det skulle være det samme magasin. Når vandindvindingen opsplittes mellem drikkevandskvalitet og ikke drikkevandskvalitet, så vil den samlede indvinding, der har behov for drikkevandskvalitet, falde kraftigt og det vil derfor være langt lettere at finde nye boreriger da behovet er mindre. Ofte vil det slet ikke være nødvendigt at finde nye boreriger, da behovet vil falde kraftigt. Som det er beskrevet i dette tilfælde, så er behovet omkring det halve til Brydebjerg-Krumsø. Flere vandværker på det sydøstlige Lolland har en lignende fordeling.

Samlet løsning

I forbindelse med at Brydebjerg-Krumsø Vandværk blev etableret var det også på tale at få nabovandværkerne Vester Ulslev og Fjelde med. Det er også Brydebjerg-Krumsø Vandværks intension at på sigt er det en samlet struktur. Denne struktur bør kendes før vandværkerne individuelt lavet større investeringer, som på sigt kan vise sig at være spildte, da indvindings- og forsyningsstrukturen vil ændre sig.

Det er nu vandværkerne er nødt til at se på den meget skæve fordeling mellem forbrugergrupper, der har behov for drikkevandskvalitet, og øvrige. De øvrige forbrugergrupper f.eks. landbrug med dyrehold er også usikre forbrugergrupper da de kan stoppe eller søge om egen indvindingstilladelse.

Der er ingen faglige argumenter for, at vand til dyrehold skal have vand fra et vandværk. Som beskrevet i denne afgørelse, er der faglige argumenter der taler for, at ikke al vand skal gå gennem et vandværk. Hvis der sker en opsplittning, kan der stadig indvindes tilstrækkelige mængder vand, som kan overholde drikkevandskvalitetskravene uden rensning. Hvis der denne situation skulle ændre sig i fremtiden må kommunen komme med en ny plan. Avanceret vandbehandling er stadig lavest prioritet og bør kun anvendes hvor der ikke er andre muligheder eller hvis det er uforholdsmæssig dyrt at finde rent vand. Det vil også være økonomisk uproportionalt for den almindelige forbruger, hvis denne skulle betale for rensning af drikkevandet for at vandværket kunne indvinde forurenede vand for at kunne forsyne storforbrugere som vandværket ikke er forsyningspligtigt til.

Indvindingstilladelse

De fleste indvindingstilladelser til vandværker udløb i 2010. På grund af forsinkelser med vandplanerne blev disse tilladelser administrativt forlænget. I forbindelse med, at der kom så mange overskridelser af især pesticider samt andre udfordringer for vandværkerne, så har Guldborgsund Kommune fortsat denne administrative forlængelse. Godsted Vandværk har derfor administrativt en indvindingstilladelse på 18.000 m³/år løbende til 31/12-2025.

Det er Guldborgsund Kommunes hensigt at tage vandværkernes indvindingstilladelse til revision, og dermed lave en konkret vurdering. I den vurdering vil indgå til hvilket formål et vandværk har ret til at indvinde vand til. Derfor er det rettidigt omhu, at vandværkerne allerede ved større ændringer tager dette til efterretning, og det er når der kommer ansøgninger ind vi gør opmærksom på dette. Alle vandværker er også bekendt med, at kommunen gerne ser at vandværker kun distribuerer vand til almindelig brug. Nogle vandværker har kun en meget lille distribution til f.eks. dyrehold, marksprøjter, beton, biogas eller andet der ikke kræver vand af drikkevandskvalitet, men der er også mange vandværker, hvor det nærmest er hovedforbruget.

I Brydebjerg-Krumsø er det ca. halvdelen af vandforbruget der kunne tages ud af vandværket og indvindingstilladelserne kunne ligge lokalt hos storbrugerne.

Vurdering

Guldborgsund Kommune vurderer, at Brydebjerg-Krumsø Vandværk er nødt til at se på den samlede vandforsyningsstruktur i området. Indtil denne kendes kan der købes mere vand hos nabovandværkerne.

Guldborgsund Kommune vurderer, at Brydebjerg-Krumsø Vandværk er nødt til at fokusere på et vandværks kerneopgave at levere vand til de forbrugergrupper hvor vandværket har en forsyningspligt.

I forbindelse med at Guldborgsund Kommune skal se på den endelige indvindingstilladelse til Godsted Vandværk, vil kommunen se på hvilke formål distribuering går til. Det er derfor vigtigt at Brydebjerg-Krumsø Vandværk, allerede når der skal søges om større ændringer f.eks. en ny boring, ser på denne fordeling.

Generelt er flere boringer godt for vandværket, men for at erstatte de boringer der er blevet sløffet pga. overskridelser af DPC så er der behov for flere nye boringer, som Guldborgsund Kommune vurderer skal ligge hos storforbrugerne selv. Det er ikke et vandværks almindelige forbrugere der skal bære den økonomiske risiko hvis storforbrugere lukker eller får tilladelse til at etablere egen indvinding.

På baggrund af kommunens vurdering gives der afslag på ansøgning om ny boring til Godsted Vandværk.

Jakob Lysholdt
afdelingsleder

Henrik Andersen
civilingeniør